

YTTRANDE

2020-10-01

Ärendenr:

NV-05134-20

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Naturvårdsverkets yttrande över betänkande Skatt på modet – för att få bort skadliga kemikalier, SOU 2020:20 (Fi2020/01583/S2)

Naturvårdsverkets ställningstagande

Naturvårdsverket välkomnar en utvecklad statlig styrning som gör Sverige till ett föregångsland för att minska förekomsten av skadliga kemikalier i kläder och skor, för att synliggöra förekomsten av skadliga ämnen för konsumenterna och för ett bättre inkluderande av de faktiska miljökostnaderna i produkternas pris.

Naturvårdsverket bedömer att en prissignal skulle kunna bidra till en ökad medvetenhet i producentledet om vikten av att öka takten i utfasningen av farliga kemikalier i kläder och skor.

Naturvårdsverket har samtidigt identifierat ett antal möjligheter att öka miljöstyrningen kopplat till den föreslagna skattens närmare utformning.

Naturvårdsverket bedömer att en effektiv styrning för att få bort skadliga kemikalier från kläder och skor kräver en kombination av olika styrmedel och fortsatta insatser för att utveckla system för överföring av information genom hela värdekedjan om produkters innehåll, ursprung, miljöpåverkan och hur de kan återvinnas eller tas om hand när de är uttjänta.

Skäl

Inledning

Naturvårdsverket noterar att införandet av en skatt på farliga kemikalier i kläder och skor ingår bland de 73 punkterna i det så kallade januariavtalet mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Utredningen har haft i uppdrag

att lämna förslag på *hur* en skatt på skadliga kemikalier i kläder och skor kan utformas, inte att analysera *om* en skatt bör införas. Mot bakgrund av detta fokuserar Naturvårdsverket remissvaret på den närmare utformningen av den föreslagna skatten och förutsättningarna för att öka den direkta miljöstyrningen. Därutöver ser Naturvårdsverket ett värde i att samhället växlar bas för sina intäkter, bort från arbete och i riktning mot ökad beskattning av miljöbelastande verksamheter och produkter.

Naturvårdsverket stödjer den föreslagna skattens bakomliggande syfte

Naturvårdsverket ställer sig positivt till det bakomliggande syftet med den föreslagna skatten, det vill säga att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från kläder och skor.

Införandet av en skatt på kemikalier i kläder och skor kan bidra till att synliggöra för konsumenten att skadliga ämnen kan förekomma i kläder och skor, vilket många konsumenter troligen är omedvetna om i dagsläget.

I dag är de faktiska miljökostnaderna som produktionen av kläder och skor orsakar inte inkluderade i priset. Naturvårdsverket ser att det är angeläget att miljökostnader inkluderas i priset på produkter för att synliggöra de faktiska kostnaderna. Detta kan och bör åstadkommas genom en kombination av ekonomiska styrmedel och ett striktare regelverk som ställer högre krav på produktionsmetoder.

Att intensifiera arbetet på EU-nivå är centralt för att påverka textilproduktionen globalt och involvera aktörer i hela produktionskedjan. Arbetet inom EU går långsamt och Sverige har en uttalad ambition att vara ett föregångsland vad gäller hållbara och cirkulära kretslopp inom textil. När det gäller kemikalier har Sverige som ambition att fasa ut användningen av särskilt farliga kemikalier och andra ämnen med oönskade egenskaper. Naturvårdsverket är positivt till att Sverige visar att det är möjligt för företag att identifiera vilka ämnen kläder och skor innehåller, vilket är en viktig pusselbit i den omställning som är nödvändig för att skapa giftfria kretslopp i en hållbar cirkulär ekonomi.

Miljöstyrningen ökar om skatten fokuserar på kemikalieinnehåll och information kan följa med produkterna genom hela värdekedjan

En skatt bör utformas så att den ger en tydlig prissignal till producenterna och kan bidra till att företagen eftersträvar att förbättra design och egenkontroll i produktionsledet vad gäller processer och användning av kemikalier.

Syftet med den föreslagna skatten anges vara att minska förekomsten av eller risken för exponering och spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen från kläder och skor. Naturvårdsverkets bedömning är att skattens styrande effekt, i dess föreslagna utformning, riskerar att bli osäker och indirekt, eftersom samtliga kläder och skor ingår trots att det endast är en mindre andel (17 procent för kläder) som förväntas innehålla de skadliga ämnen som anges i den föreslagna lagens fem bilagor.

För att öka en skatts miljöstyrande effekt rekommenderar Naturvårdsverket ett fortsatt successivt arbete med att fokusera på kemikalieinnehållet genom att utveckla system för överföring av information genom hela värdekedjan om produkters innehåll av farliga kemikalier samt hur de kan återvinnas eller tas om hand när de är uttjänta. En sådan utveckling av skattens utformning skulle också gagna möjligheterna för en fortsatt utveckling av marknaden för andrahandstextil samt tillverkning av redesignade produkter och certifierade kläder.

Över 83 procent av de produkter som omfattas av skatten bedöms vara helt utan de kemikalier som ligger till grund för beskattning av kläder och skor. Konstruktionen bygger därmed på omfattande utnyttjande av skatteavdrag, vilket kommer att ställa stora administrativa krav. Mindre bolag med ett fåtal anställda utgör ca 90 procent av företagen som är verksamma inom branschen. En skatt för att få bort skadliga kemikalier behöver utformas så att den inte lägger hinder i vägen för en dynamisk utveckling bland mindre företag som bidrar till utvecklingen av mer hållbara produktionsmodeller, t.ex. med certifierade kläder.

En tidig och kontinuerlig uppföljning är därför motiverad av hur en införd skatt påverkar marknaden inklusive en analys av de administrativa kostnaderna, specifikt avseende små- och medelstora företag.

Beslut om denna skrivelse har fattats av generaldirektör Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, enhetschef Gunilla Sallhed samt handläggaren Anders Hallberg.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Björn Risinger

Martin Eriksson

Kopia till:
m.registrator@regeringskansliet.se